

SJÖFARTSVERKET

Strategisk analys och utredning

Handläggare, direkttelefon
Sofi Holmin-Fridell, 010 - 478 64 34

FÖLJEBREV

1 (1)

Datum
2018-01-24

Vår beteckning
17-03402

Er datum

Er beteckning

Rapportering 2018, av arbetet under 2017, med att bidra till att delmålen i handlingsplanen till EU:s Östersjöstrategi nås

Sjöfartsverket lämnar bilagd rapport enligt uppdraget i regeringsbeslut II 4, daterat 2016-02-04 med beteckningen N2016/00922/TS, att medverka i genomförandet av Europeiska unionens strategi för Östersjöregionen.

Katarina Norén
Generaldirektör

Leveransadress
601 78 Norrköping

Telefon

Organisationsnummer
202100-065401

Postadress
sjofartsverket@sjofartsverket.se

E-post
202100-065401

EU:s strategi för Östersjöregionen

Sjöfartsverkets arbete 2017 som stöder genomförandet

© Sjöfartsverket
Styrning och planering

Rapporten finns tillgänglig på Sjöfartsverkets webbplats www.sjofartsverket.se

Dnr/Beteckning 17-03402
Författare Sofi Holmin Fridell
Månad År Januari 2018

Eftertryck tillåts med angivande av källa.

Innehåll

1	DELMÅL I STRATEGIN OCH HUR VI HAR ARBETAT 2017.....	4
1.1	Rädda havsmiljön. Delmål: En ren och säker sjöfart.....	4
1.2	Rädda havsmiljön. Delmål: Ett bättre samarbete för en god havsmiljö...	4
1.3	Länka samman regionen. Delmål: Goda transportvillkor	5
1.4	Ökat välbefinnande. Delmål: Förbättra regionens globala konkurrenskraft	5
2	SJÖFARTSVERKET HAR INLETT ELLER PLANERAR ATT INGÅ ETT SAMARBETE MED ANDRA MYNDIGHETER.....	6
2.1	Myndighetssamverkan.....	6
2.1.1	Ren och säker sjöfart	6
2.1.2	Goda transportvillkor	6
2.1.3	Ett bättre samarbete för en god havsmiljö	7
3	INSATSER ELLER SAMARBETSPROJEKT SOM SJÖFARTSVERKET DELTAR I OCH SOM BIDRAR TILL STRATEGINS MÅL	8
3.1	Pågående projekt.....	8
3.2	Avslutade projekt	9
3.3	Övriga insatser och samarbeten.....	9
4	AKTUELLA FINANSIERINGSKÄLLOR	11
5	NYTTA OCH RESULTAT	11
5.1	Nytta och resultat	11
6	SJÖFARTSVERKETS SPECIFIKA UPPGIFTER.....	11

Inledning

Denna rapport ingår i uppdraget i regeringsbeslut II 4, daterat 2016-02-04 med beteckningen N2016/00922/TS, att medverka i genomförandet av Europeiska unionens strategi för Östersjöregionen¹. Dispositionen bygger på rapporteringsmallen från Tillväxtverket.

1 Delmål i strategin och hur vi har arbetat 2017

1.1 Rädda havsmiljön. Delmål: En ren och säker sjöfart

Sjöfartsverket har under 2017 implementerat ett system med differentierade avgifter för minskad miljöbelastning i form av en klassificering av fartyg enligt ett miljöindex. Avgiftssystemet trädde i kraft den 1 januari 2018.

Sjöfartsverket jobbar kontinuerligt med att utveckla sina fartyg och båtar till att bli mer miljövänliga. Under 2017 har fortsatt utredningar gjorts för att undersöka vilken potential batterihybriddrift kan ha på en isbrytare. Även för flera andra typer av fartyg har hybriddrift undersökts som ett alternativ för att minska utsläppen av koldioxid och luftföroreningar.

Även andra tekniska förbättringar såsom effektivare motorer, propellrar och bränslespridare (common rail) har installerats eller förberetts för installation inom kort.

På två av våra fartyg har reningsanläggningar för svart- och gråvatten upphandlats under 2017 som uppfyller dagens nivå på rening och den kravnivå som förväntas gälla i framtiden.

1.2 Rädda havsmiljön. Delmål: Ett bättre samarbete för en god havsmiljö

Sjöfartsverket har fortsatt samarbeta med andra nationella myndigheter i fora som planerar framtida utveckling inom olika områden såväl nationellt som internationellt. Ett exempel är samarbetet med Kustbevakningen, Tullverket och Transportstyrelsen i arbetet med att fortsätta utveckla ett så kallat ”Single Window”, se mer information i avsnitt 1.4.

För fler exempel, se kapitel tre och fyra.

---

¹ Uppdrag att medverka i genomförandet av Europeiska unionens strategi för Östersjöregionen

1.3 Länka samman regionen. Delmål: Goda transportvillkor

Sjöfartsverket har fortsatt arbeta med farledsprojekt som syftar till att behålla eller höja säkerhet, kapacitet och tillgänglighet i transportsystemet med förbättrad miljöprestanda. Se mer information i avsnitt 3.3.

1.4 Ökat välbefinnande. Delmål: Förbättra regionens globala konkurrenskraft

Sjöfartsverket är enligt instruktion från regeringen förvaltningsansvarig för portalen [Single Window](#), som är en rapporteringsportal för fartyg. Portalen, som har byggts upp som svar på EU-direktivet 2010/65/EU (Reporting formalities for ships arriving in and/or departing from ports of the Member States), drifstattes delvis 2016 men var i full drift under 2017. Syftet är att förenkla och underlätta för sjöfartsnäringen genom att information som tidigare lämnats via olika rutiner till Sjöfartsverket, Kustbevakningen, Tullverket och Transportstyrelsen nu skickas elektroniskt till en portal som distribuerar informationen till berörd myndighet. Fartygen behöver dessutom bara lämna sin grundinformation en gång i och med införandet av Single Window.

Införandet av Single Window har initialt lett till merarbete för näringen då de har behövt justera sina inrapporteringsrutiner. Den ökade arbetsbördan antas dock vara övergående allteftersom nya rutiner skapas. Ur ett myndighetsperspektiv har det blivit bättre struktur i arbetet och lättare att kontrollera att fartygen gör sin rapportering korrekt.

Under 2017 har tekniska förbättringar genomförts i systemet samtidigt som Sjöfartsverket har arbetat med att förbättra samarbetet mellan de deltagande myndigheterna genom olika forum, så som förvaltningsmöten och möten med sjöfartsnäringen. Att klargöra samtliga ingående myndigheters ekonomiska ansvar är inte uppklarat ännu och ärendet har lyfts till berörda departement.

Sjöfartsverket har också arbetat aktivt tillsammans med övriga berörda svenska myndigheter för att påverka implementeringen av EU-direktivet så att det sker harmoniserat. Detta har bland annat skett genom deltagande i High Level Steering Group of Governance of the Digital Maritime System and Services (HLSG GDMSS) och flertalet subgrupper.

2 Sjöfartsverket har inlett eller planerar att ingå ett samarbete med andra myndigheter

2.1 Myndighetssamverkan

2.1.1 Ren och säker sjöfart

Sjöfartsverket arbetar under Transportstyrelsens samordning med frågor som hanteras i HELCOM:s arbetsgrupper MARITIME, SAFE NAV och AIS EWG. Sjöfartsverket ansvarar för deltagandet i AIS EWG och bidrar med sakkunskap och beredning av underlag inför möten i övriga grupper.

Under 2017 har Sjöfartsverket och Transportstyrelsens samverkan intensifierat med fokus på utvecklingen av e-navigationslösningar. Detta resulterade i att en revidering av HELCOMs rekommendation 34E/2 godkändes av the head of Delegation i december (Further testing and developing the concept of pro-active route planning as well as other e-navigation solutions to enhance safety of navigation and protection of the marine environment in the Baltic Sea Region). Slutgiltigt beslut ska tas av HELCOM i mars 2018.

Under 2017 arrangerades HELCOM även det första mötet med subgruppen GREEN TEAM (Green technology and alternative fuels in shipping), vars syfte är att genom regionalt samarbete förstärka arbetet med miljövänlig teknologi och alternativa bränslen inom sjöfarten. Sjöfartsverket har tagit på sig att till nästa möte, som äger rum i maj 2018, uppdatera HELCOM:s rekommendation 28E/13 som behandlar ekonomiska initiativ som komplement till befintlig lagstiftning för att ytterligare driva på miljöarbetet inom sjöfarten.

Sjöfartsverket eftersträvar genom samverkan i maritima partnerskap ökad sjömätning i de stora fartygsstråken, de mindre farlederna och i strandnära områden. Sjömättningsplanen för områden som handelssjöfarten trafikerar följer den plan för sjömätning som överenskommits av de nio Östersjöländerna i HELCOM:s ministerdeklaration 2013. För Sveriges del innebär det att dessa ytor ska vara sjömätta år 2020. Sjöfartsverket vill ha uppdraget att samordna all sjömätning nationellt, en inriktning vi drivit inom ramen för regeringens maritima strategi för att öka samverkan kring datainsamling och få ett mer långsiktigt samlat kunskapsunderlag.

2.1.2 Goda transportvillkor

Sjöfartsverket har föreslagit ett antal sjöfartsåtgärder i Trafikverkets *Förslag till nationell plan för transportsystemet 2018 – 2029*, såsom det pågående Mälarprojektet som syftar till att förbättra kapacitet och säkerhet för sjötransporter på Mälaren, Projekt Malmporten som tryggar transporter av

järnmalm till övriga EU-länder, säkerställande av godstransporter till och från Vänerregionen samt Projekt Landsortsfarleden som syftar till att såväl säkerhet som kapacitet och tillgänglighet förbättras för trafiken till Södertälje och Mälaren. Utöver dessa namngivna projekt föreslås också en satsning på så kallade trimningsåtgärder i farlederna till ett antal övriga hamnar såsom Hargshamn, Karlskrona, Ystad och Sundsvall samt vidare utredning av åtgärder i farlederna till Stockholm. Sjöfartsverket deltar i inriktningsplaneringen och åtgärdsplaneringen genom samverkan med Trafikverket.

2.1.3 Ett bättre samarbete för en god havsmiljö

Sjöfartsverket bidrar till **Havs- och vattenmyndighetens** (HaV) arbete med det svenska genomförandet av havsplanering, havsmiljödirektivet och andra direktiv som syftar till att åstadkomma en god havsmiljö. Under 2017 har vi deltagit i arbetsgruppen sjöfart inom ramen för HaV:s arbete med att ta fram en nationell havsplanering. Arbetet har främst bestått i att förse HaV med faktaunderlag och kunskap inom sjöfartsområdet så att sjöfartens framtida behov och anspråk kan belysas på ett adekvat sätt i HaV:s fortsatta arbete.

Sjöfartsverkets samarbetar med **Sveriges Geologiska Undersökning (SGU)** avseende insamling och förvaltning av data om havet. I juni 2016 lämnades ett gemensamt svar på ett regeringsuppdrag från de båda myndigheterna till Näringsdepartementet med förslag på ökad samverkan. Detta uppdrag redovisades på Näringsdepartementet i februari 2017.

Sjöfartsverket biträder enligt instruktion regeringen i den **internationella hydrografiska organisationen (IHO)** som bland annat hanterar standardisering av sjömätningar och sjökortsprodukter. Under IHO finns den regionala kommittén Baltic Sea Hydrographic Commission (BSHC) etablerad, som hanterar frågor inom Östersjöområdet. Kommitténs huvudsyfte är att koordinera produktionen av sjökort för Östersjön och att harmonisera de elektroniska sjökorten för regionen. Det svenska arbetet sker i samråd med Transportstyrelsen. Inom kommittén främjas även tekniskt samarbete på området hydrografisk kartläggning, marin kartografi och nautisk information. BSHC har också använts som plattform för flera av de EU-finansierade projekt som Sjöfartsverket lett och deltagit i med syfte att genomföra sjömätning och förbättra Östersjöns sjökortsprodukter för säkrare, effektivare och lastoptimerad navigation i regionen.

Sverige har sedan 1972 samverkat med **Finland** inom ramen för styrelsen för [Vintersjöfartsforskning](#). Numera gör Sjöfartsverket och Trafiksäkerhetsverket i Finland gemensamma utlysningar av forskningsmedel som bidrar till förbättringar inom vintersjöfarten.

3 Insatser eller samarbetsprojekt som Sjöfartsverket deltar i och som bidrar till strategins mål

3.1 Pågående projekt

[Sea Traffic Management](#) (STM; sjötrafikledning) är ett svar på behovet av att öka effektiviteten i sjötransporter med fokus på sjöresan från kaj-till-kaj. STM är ett koncept för processoptimering, interaktion mellan intressenter och informationsutbyte. Finansieras inom ramen för EU:s program CEF-Transport/Motorways of the Sea.

[FAMOS \(Finalising Surveys for the Baltic Motorways of the Sea\)](#) är ett flaggskeppsprojekt inom Östersjöstrategiarbetet och HELCOM som koordineras av Sjöfartsverket. Det syftar till att kartera djupet på de resterande ytorna i Östersjön som används av handelssjöfarten, att effektivisera framtagning av nautiska produkter och att ta fram grunddata för innovationer i framtida navigering till sjöss. Finansieringskälla: EU:s program CEF Transport.

[SamSAR](#) är ett samarbete som leds av Sjöfartsverket tillsammans med Socialstyrelsen, MSB och SKL och som syftar till att förbättra sjukvårdsinsatsen vid en räddningsinsats i oländig miljö (Östersjön). I arbetet deltar alla blåljusmyndigheter tillsammans med landstingen för att minska skadelidande och rädda fler liv.

[ADAPT \(Assuring Depth of fairways for Archipelago Public Transportation\)](#) är ett projekt som utförs med stöd av EU:s regionala utvecklingsfond Interreg Central Baltic. Målet är att utveckla och implementera säkra, tidseffektiva och bränsleeffektiva rutter för transport av människor och gods i Stockholms och Ålands skärgårdar. Detta sker genom kartering av djup längs kollektivtrafikens rutter och optimering av transporter genom att dela erfarenheter av förutsättningar för vattenburen kollektivtrafik.

Projektet har under 2017 levererat resultat som ökar säkerheten i de farleder som kollektivtrafiken använder i form av kartering av flera ej tidigare kända grund. Analysarbetet av insamlat material fortsätter fram till och med 2019 och nya grund rapporteras kontinuerligt till användarna. Resultatet från projektet bidrar även till ett förbättrat kunskapsunderlag i de grunda skärgårdsområdena till gagn för arbetet inom olika havsmiljödirektiv. I projektet, som pågår 2016-2019, samarbetar Sjöfartsverket med Stockholms Läns Landsting och Ålands landskapsregering.

[EMMA](#)-projektet syftar till att förbättra inlandssjöfarten till, från och inom Östersjöländerna. Sjöfartsverket deltar som partner i projektet vilket i Sverige drivs av Trafikverket och internationellt av Hamburgs hamn. I Sverige har det hittills tagits fram en fallstudie om sjötransporter på Mälaren samt en sammanställning av dagens flaskhalsar i de inre vattenvägarna (IVV-systemet). Barriärerna för utökad trafik och legala hinder med mera har också studerats. Projektet delfinansieras av the Baltic Sea Region Programme (ERDF).

Sjöfartsverket deltar i projektet [Green Pilot](#) där möjligheten att minska miljöpåverkan från sjöfarten genom att använda metanol som bränsle undersöks. Metanol minskar utsläppen av svavel, kväveoxider och partiklar och vid användandet av fossilfri och förnybart producerad metanol minskas också utsläppen av växthusgaser. I projektet har en dieselmotor i en lotsbåt ersatts av en ny motor med tillhörande system som är anpassad för metanoldrift.

Projektet genomförs av Svenskt Marintekniskt Forum, SSPA, ScandiNAOS, Trafikverket och Sjöfartsverket. Finansiering fås från Sjöfartsverket, Trafikverket och den internationella branschorganisationen Methanol Institute.

3.2 Avslutade projekt

Under 2017 har Sjöfartsverket överlämnat det administrativa ansvaret för hanteringen av offentliga medel för finansiering av forskning och innovation inom sjöfartområdet till Trafikverket. I en överenskommelse mellan myndigheterna är det fastställt att Sjöfartsverket även fortsättningsvis kommer att bidra med sin domänskunskap i samverkan med Trafikverket.

3.3 Övriga insatser och samarbeten

Sjöfartsverket deltar i ett samarbetsprojekt, med organisationer från Danmark och Norge, om närsjöfart i Öresund, Kattegatt och Skagerak, [NÖKS II](#). I den svenska delen av projektet studeras transporter av dagligvaror mellan Göteborg och köpcentrum i Uddevalla samt Strömstad.

Projektet [Malmporten](#) syftar till att höja kapaciteten och säkerheten i farlederna genom Norra Kvarnen samt in till Luleå hamn. Projektet samråder med Finland om de muddringar som rör Norra Kvarnen. Under 2017 erhöles en positiv dom från Mark- och miljödomstolen avseende åtgärder i farlederna till Luleå, där dock vissa moment överklagades. Ny huvudförhandling hålls i början av 2018 där frågan om vissa sediment som kräver särskilt omhändertagande kommer att behandlas. Detta farledsprojekt skapar förutsättningar för att fortsatt kunna bedriva miljö- och kostnadsmässigt konkurrenskraftiga sjötransporter mellan EU och Norrbotten, där EUs största leverantörer av järnmalm finns.

Under 2017 har arbetet med slussarna i Södertälje fortsatt och trimningsåtgärderna i farleden till Klintehamn har slutförts.

Sjöfartsverket har gjort en kartläggning av vilka Östersjöhamnar som erbjuder sjömannsservice. Kartläggningen har gjorts utifrån International Seafarers' Welfare and Assistance Network, ISWAN:s sammanställning av sjömansklubbar. Tjugotvå hamnar i Östersjöområdet har identifierats ha någon form av service till sjöfolk. Nästa steg är att med hjälp av en kort enkät, riktad till några sjömansklubbar i området lära oss mer om den verksamhet som bedrivs. Enkäten är tänkt att genomföras under 2018.

Syftet med kartläggningen är att vara en grund för att utvärdera om det bör initieras ett arbete för att utveckla servicen i Östersjöområdet. Syftet är att bidra till fartygsbesättningsars välmående och därigenom öka sjösäkerheten och minska riskerna för miljöpåverkan eftersom en bra hälsa minskar risken för misstag i arbetet.

Inom svensk sjö- och flygräddningstjänst är det långsiktiga målet att ha ett sammanhållet system för räddning av nödställda över land och hav. Inom systemet används samhällets samlade resurser på ett effektivt sätt med utgångspunkt från ett samverkansperspektiv inom den svenska räddningsregionen men även internationellt med grannländerna runt Östersjön. Som ett led i utvecklingen av internationell samverkan, inom den globala sjö- och flygräddningstjänsten, pågår olika aktiviteter. Sverige har tecknat bilaterala överenskommelser med samtliga nio grannstater om samarbete och samverkan utifrån ett gemensamt systemperspektiv. Det innebär planering och synkronisering av respektive staters nationella förmågor till att kunna fungera tillsammans vid behov och insatser. Ett led i detta är en gemensam viljeinriktning att samverka genom att utveckla ett gemensamt MRO-koncept (storskalig livräddningsaktion till havs), vilket innebär att utarbeta procedurer och beredskapsplaner länderna emellan. Sverige har också deltagit aktivt inom internationella fora genom att uppdatera IAMSAR-manualen (International Aeronautical and Maritime Search and Rescue-manual). Dess syfte är att ha effektiva samarbeten och metoder som kan tillämpas på ett likartat och gemensamt sätt av alla de stater som ratificerat internationella konventioner som syftar till att förebygga, förbereda samt att rädda liv vid uppkomna nödsituationer till sjöss.

Under 2017 har Sjöfartsverket fortsatt att lämna underlag till Trafikverket för uppdatering av riksintresset kommunikationer (sjöfart). Arbetet har främst bestått i en översyn av kriterierna för utpekande av farleder och hamnar av riksintresse.

4 Aktuella finansieringskällor

- EU:s regionala utvecklingsfonder (Interreg): exempelvis Central Baltic.
- EU:s Connecting Europe Facility (CEF), CEF-Transport
- EU:s forskningsprogram: exempelvis Horizon 2020
- VINNOVA
- Energimyndighetens anslag för forskning och utveckling.
- Nationella medel för FoI inom sjöfartsområdet (genom Trafikverket).
- Trafikverkets anslag för utredning och genomförande av åtgärder i infrastruktur för transporter inom ramen för kommande *Nationell plan för transportsystemet 2018 - 2029*.

5 Nyttan och resultat

5.1 Nyttan och resultat

Nyttan av både pågående och avslutade projekt framgår bland annat av deras syften och resultat, som beskrivs bäst på projektens webbplatser. Länkar till dessa finns i avsnitt 3.

6 Sjöfartsverkets specifika uppgifter

De uppgifter i uppdraget som inte kan redovisas under tidigare rubriker, har redovisats i detta avsnitt.

Sjöfartsverket ska löpande inom ramen för sitt verksamhetsområde med utgångspunkt i Näringsdepartementets roll som samordningsansvarig för Policy Area Transport inom EU:s Östersjöstrategi stödja samordnaren för Policy Area Transport.

Det ska Sjöfartsverket göra genom att:

- *bistå samordnaren vid relevanta programutlysningar med utvärdering och förslag till prioritering utifrån områdets mål och handlingsplan, samt*
- *fortlöpande bistå samordnaren i arbetet med att följa framdriften av från området understödda projekt och upprätthålla en aktuell projektdatabas med behövliga/nödvändiga uppgifter.*

En aktuell transportforskningsdatabas upprätthålls genom [TransGuide](#) genom VTI:s försorg. I den nationella transportdatabasen beskrivs och rapporteras alla de FoI-projekt som Sjöfartsverket har deltagit eller varit involverat i.

Sjöfartsverket har deltagit i subkommittén, som har till uppgift att stötta de svenska ledamöterna i Övervakningskommittén (ÖK) med granskning av ansökningar till BSR programmet för att föra fram svenska aspekter på projekten. Vi har bidragit till att bedöma projektansökningar inom prioritet 3.3 Maritime safety och 3.4 Shipping.